

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 1 / 17

BASISPRINCIPES BIJ DE ALGEMENE OPLEIDING TOT JURYLID

Woord vooraf

Het spreekt vanzelf dat een degelijke opleiding tot jurylid in een filatelistische discipline niet uitsluitend gebaseerd kan zijn op een theoretische cursus, maar verworven en uitgediept moet worden door praktische ervaring. Het is daarom mijn bedoeling deze handleiding te beperken tot een algemeen overzicht van datgene wat van een jurylid mag worden verwacht, en tot een leidraad met richtlijnen voor toekomstige en actuele juryleden.

De KLBP heeft zich immers tot doel gesteld, in het kader van de promotie van de filatelie, eenheid te brengen zowel in de organisatie van wedstrijdtentoonstellingen als in de evaluatie van inzendingen in de wedstrijdklasse van die filatelistische tentoonstellingen.

Ik stel er dan ook prijs op de leden van het Dagelijks Bestuur en de nationale commissarissen van de KLBP te danken voor de bereidwillige samenwerking die zij bij de samenstelling van deze handleiding aan de dag hebben gelegd.

Het feit dat iemand door de Commissie voor Juryzaken van de KLBP, en eventueel van de FIP, erkend wordt als provinciaal, nationaal of zelfs internationaal jurylid, betekent niet dat hij niet bevoegd zou zijn om een oordeel te vellen over een inzending in een andere discipline. Van juryleden wordt dus vereist dat zij een algemene filatelistische kennis zouden hebben en vertrouwd zouden zijn met het jureren in andere takken dan in hun eigen specialiteit.

Toch is deze handleiding geen inleiding in de filatelie; er bestaan andere middelen en mogelijkheden waarmee uw filatelistische kennis uitgebreid kan worden. Wel is deze cursus een opsomming van eigenschappen die van een degelijk jurylid kunnen worden geëist. Hoe lachwekkend en overbodig ze u wellicht ook toeschijnen, ze blijven onontbeerlijke factoren die moeten leiden tot een aanvaardbare en constructieve evaluatie van de inzendingen op om het even welk niveau. Het blijft dan ook mijn hoop dat ik met deze raadgevingen het peil van de jury in ons land zo hoog mogelijk kan handhaven.

Menen, september 1995

Bruno Stes

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 2 / 17

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	1
<i>Verklaring van de gebruikte afkortingen</i>	3
<i>Bronnen</i>	3
Inleiding	4
1. JURY	4
1.1. Vereiste eigenschappen	4
1.2. Gewenste eigenschappen	5
2. BASISPRINCIPES BIJ HET JUREREN	6
2.1 Rol van de jury	6
2.2 Verantwoordelijkheid van de jury	6
2.3 Samenstelling	6
2.4 Procedure	7
3. EVALUATIE	8
3.1 Beoordeling	8
3.2 Commentaar en bekroning	10
3.3 Erepreizen	10
3.4 Felicitaties van de jury	10
3.5 Jurygesprek	11
4. BEOORDELINGSCRITERIA	11
4.1 Uitwerking	11
4.2 Belangrijkheid	12
4.3 Kennis en onderzoek	12
4.4 Zeldzaamheid	13
4.5 Filatelistisch materiaal en maakwerk	13
4.6 Presentatie	14
5. BELANGRIJKE BEGRIPPEN	16
5.1 Vervalsingen	16
5.2 Technische kenmerken	16
5.2.1 Druktechniek	16
5.2.2 Tanding	17
5.2.3 Gom	17
5.2.4 Opdrukken en afstempelingen	17
Besluit	17

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 3 / 17

Verklaring van de gebruikte afkortingen

ATR - Algemeen Tentoonstellingsreglement van de KLBP

FEPA - *Federation of European Philatelic Associations* - Federatie van Europese Filatelistenbonden

FIP - *Fédération Internationale de Philatélie* - Internationale Federatie voor Filatelie

FRCPB - *Fédération Royale des Cercles Philatéliques de Belgique* - zie KLBP

GREV - *General Regulations for the Evaluation of Exhibits at FIP-Exhibitions* - Algemeen Reglement voor de beoordeling van inzendingen in de wedstrijd- klassen op FIP tentoonstellingen

GUIDELINES - *Guidelines for the Evaluation of Exhibits at FIP-Exhibitions* - Richtlijnen bij de beoordeling van inzendingen in de wedstrijdklassen van FIP tentoonstellingen

KLBP - Koninklijke Landsbond der Belgische Postzegelkringen

SREV - *Special Regulations for the Evaluation of Exhibits at FIP-Exhibitions* - Bijzonder Reglement voor de beoordeling van inzendingen in de wedstrijd klasse op FIP tentoonstellingen

Bronnen

BRAUNSTEIN, Ir. I., *Commentaar aangaande de basisprincipes voor juryleden van nationale en internationale tentoonstellingen*, s.l., s.a.

COHN, Ernst M., *A Book of Postal History*, Weston, 1988.

DE CLERCQ, Leo, *Connaissance et recherches*, Paris, 1989.

JATIA, D.N., 'Judging in Philatelic Exhibitions', in: *Flash*, nr. 39, Zürich, maart 1992.

JENSEN, Paul H., *Treatment and Importance in Postal History*, Oslo, 1988. **JENSEN, Paul H.**, 'Judging Postal History Exhibits at International Exhibitions', in: *Flash*, nr. 30, Zürich, december 1989.

KIGGEN, J.J.M. (et. al.), *Häger's Filatelie Encyclopedie*, Alphen-aan-den-Rijn - Brussel, 1979.

KOTTELAT, Dr. Marcel, 'Rare, very rare, exceptionally rare! or: a kind of philatelic "Theory of relativity"', in: *Flash*, nr. 13, Zürich, juni 1985.

LINDBERG, George B., 'Preisrichter und Jury - Was ist das?' in: *Flash*, nr. 44, Zürich, juni 1993.

OLAMO, Juhani V. en **Hasse BROCKENHUUS von LÖWENHIELM**, *Evaluation of Philatelic Literature*, Lisse 1992.

OSCHEWSKY, Willy, 'Für Preisrichter und Richtlinien für Preisrichter', Teil 2 in: *Leitfaden für Briefmarken-Wettbewerbs-Ausstellungen*, s.l., 1989.

PEETERS, Jozef, *Zoveel hoofden, zoveel zinnen*, s.l., s.a.

STIBBE, Dr. Jacques, RDP, 'Ne tirez pas sur le pianiste' in: *Belgica*, nr. 1/90, Antwerpen, januari 1990.

THOMASSEN, Egil H., *Exhibiting and Judging Aerophilately*, Lisse, 1991.

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 4 / 17

Inleiding

In de jaren 1850 werd het verzamelen van postzegels beschouwd als een tijdverdrijf dat vooral voor kinderen interessant was. Toen er echter in verschillende Westeuropese landen postzegelhandelaren opdoken, verschenen er ook catalogussen. De basis was gelegd voor de filatelistische literatuur. In de jaren 1860 werden de eerste vaktijdschriften gepubliceerd en weldra werden de eerste filatelistenverenigingen opgericht. Nu was het nog een kleine stap naar tentoonstellingen waarop de deelnemers in een wedstrijdklasse naar een prijs konden dingen. Tegenwoordig is de competitie zo geëvolueerd dat we over juryleden moeten kunnen beschikken die in ten minste een van de volgende disciplines gespecialiseerd zijn:

Traditionele filatelie	fiscale filatelie
Postgeschiedenis	maximafilie
Postwaardestukken	jeugdfilatelie
Aërofilatelie	astrofilatelie
Thematische filatelie	Open klasse
Filatelistische literatuur	Eénkader filatelie

Een verdere specialisatie kan onontbeerlijk zijn. Uiteraard is dat afhankelijk van de aard van de wedstrijd, van de tentoonstelling en van de inzendingen.

Wanneer een beoordeling van een inzending in de wedstrijdklasse van een filatelistische tentoonstelling wordt opgesteld, gebeurt de evaluatie volgens bepaalde criteria die zowel voor de jury als voor de inzender geldig zijn. De inzender, die immers zijn verzameling laat evalueren volgens een welomschreven beoordelingssysteem, heeft vooraf zijn inzending aan de normen van dat systeem aangepast. Maar ook een jurylid dient zich aan bepaalde regels te houden en volgens duidelijke criteria te evalueren. In die zin is er voor de jury weinig of geen speelruimte.

De enige 'ruimte' waarover een jury beschikt om van de regelgeving af te wijken, bestaat erin dat inzendingen van dezelfde eigenaar samen kunnen worden beoordeeld op voorwaarde dat ze gelijkaardig zijn en ook bij de evaluatie ongeveer even hoog scoren. De jury is eveneens gerechtigd inzendingen in een andere discipline onder te brengen, wanneer blijkt dat de deelnemer de criteria of de reglementen verkeerd heeft geïnterpreteerd. Indien dergelijke vergissing zich voordoet bij iemand die voor het eerst deelneemt, is het de plicht van de jury de inzender hulp te bieden en advies te verstrekken.

Het doel van deze handleiding is derhalve tweevoudig: ze bespreekt een groot aantal reglementen, maar bevat ook heel wat raadgevingen zowel ten behoeve van aspiranten als van ervaren juryleden.

1. JURY

Algemeen

Alles wat hieronder wordt uiteengezet nopens de opdracht en de werkwijze van de jury, betreft in feite enkele 'spelregels'. Die regels zijn weliswaar noodzakelijk, maar op zichzelf zullen ze spoedig ontoereikend blijken indien een lid van de jury niet over bepaalde essentiële eigenschappen beschikt (*).

1.1. Vereiste eigenschappen

1.1.1. In de eerste plaats moet een jurylid beschikken over een behoorlijke filatelistische kennis in het algemeen en over een grondige kennis van een of andere discipline van de filatelie. Bovendien moet hij gespecialiseerd zijn in een bepaalde tak, een onderverdeling, een specifiek gebied, een land of een afdeling van zijn discipline.

Wat wordt bedoeld met een 'behoorlijke filatelistische kennis'?

Een kandidaat-jurylid moet in die mate kennis hebben van de filatelie dat die kennis boven de middelmaat uitstijgt. Dat kan o.m. blijken uit het feit dat hij of zij zelf over een verzameling beschikt die al in

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 5 / 17

competitie is beoordeeld, de auteur is van gespecialiseerde artikelen, lezingen heeft gegeven of heeft deelgenomen aan seminaries.

- 1.1.2. Indien de nationale commissaris van een filatelistische discipline of de commissaris voor juryzaken u mocht vragen inzendingen te jureren die niet overeenstemmen met uw specialiteit, aarzel dan niet dat voor het begin van de eigenlijke jurering te melden en uw diensten aan te bieden voor de evaluatie van zaken die u beter liggen. Op die manier bewijst u de inzenders en uw collega's een grote dienst.

Indien u gevraagd wordt uw specialiteit op een lijst in te vullen, geef dan gedetailleerde informatie; vermeld dus niet alleen 'traditionele filatelie', maar bijv. 'Oost-Europa' of zelfs de afzonderlijke landen.

- 1.1.3. Een jurylid moet een grondige kennis bezitten van de voorschriften zoals die in de GREV zijn bepaald. Tevens dient een jurylid degelijk inzicht te hebben in de SREV en GUIDELINES van zijn discipline. Hij of zij dient er ook rekening mee te houden dat die voorschriften nu en dan worden gewijzigd en nooit helemaal definitief zullen zijn.

(*) "The art of judging has (...) to be acquired by a judge through his knowledge and experience, devotion and dedication to the hobby, being free from bias and above all having an unquestionable integrity to instil the necessary confidence in the minds of exhibitors" (D.N. Jatia, 'Judging in Philatelic Exhibitions', in: *Flash*, nr. 39, Zürich, 1992, p. 4) 1.1.4.

Een jurylid op provinciaal niveau moet de taal verstaan van het gewest waar de tentoonstelling wordt georganiseerd. Op nationaal niveau dient een jurylid een behoorlijke kennis te hebben van een tweede landstaal. Een internationaal jurylid moet ten minste twee officiële FIP talen kunnen lezen, spreken en schrijven. Een passieve kennis van een derde of vierde taal is een goede aanbeveling.

- 1.1.5. Filatelistische kennis is uiteraard onontbeerlijk, maar om een goed jurylid te worden dient een kandidaat nog te beschikken over andere eigenschappen:
- gezond verstand en zin voor synthese,
 - psychologisch doorzicht en bereidheid tot samenwerking,
 - een getraind visueel geheugen,
 - de loffelijke gewoonte zich bij te scholen en eventueel een beroep te doen op documentatie,
 - een grote dosis ernst en tact,
 - en, in ieder geval, discretie en bescheidenheid.

- 1.1.6. In geen enkel geval mag een jurylid bij een eerste beoordeling al te vlug en hardop zijn opvattingen uiten, want het kan voorkomen dat zijn faam zijn collega's beïnvloedt en tot ernstige vooroordelen leidt.

1.2. Gewenste eigenschappen

- 1.2.1. Van een ervaren jurylid mag worden verwacht dat hij bij de eerste aanblik van enkele kaders van de inzending in staat is zich al een idee te vormen van:
- het belang van de inzending,
 - de graad van onderlegdheid van de verzamelaar,
 - de tijd en vooral ook de moeite die werden besteed aan de uitwerking van de verzameling,
 - de nieuwe aspecten die op filatelistisch gebied worden gebracht,
 - en het aantal zeldzame stukken in de inzending.

- 1.2.2. Een jurylid moet op zijn hoede zijn voor inzendingen die zogenaamd slechts 'een *fragment van een grotere verzameling*' vormen; dergelijke woorden zouden in een titel niet mogen voorkomen!

In vele gevallen zijn dergelijke inzendingen slechts samenraapsels die weliswaar enkele goede stukken bevatten, maar onevenwichtig zijn opgesteld. Een geoefend jurylid zal er zich vlug van bewust zijn dat een verzamelaar die aanwinsten slechts heeft gedaan om te kunnen deelnemen met 'fragmenten' of 'uittreksels'.

Het is zelfs goed mogelijk dat een inzender daarvoor bij vorige gelegenheden erg benijdenswaardige onderscheidingen heeft behaald. Het is dus de taak van de juryleden vaak tentoonstellingen te bezoeken

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 6 / 17

en de verzamelingen te volgen. Als we hierbij dan constateren dat bepaalde collecties weinig evolueren en niet worden herwerkt, behalve dat er enkele stukken werden toegevoegd, dienen we daar bij de beoordeling rekening mee te houden.

1.2.3. Het kan nuttig zijn dat een jurylid ervaring heeft op het gebied van de organisatie van filatelistische tentoonstellingen.

1.2.4. Het is onaanvaardbaar dat een jurylid bekend staat als erkend filateliehandelaar, al of niet aangesloten bij een beroepskamer.

2. BASISPRINCIPES BIJ HET JUREREN

2.1. Rol van de jury

2.1.1 De morele aspecten die bij het jureren aan bod komen, zijn erg belangrijk wil men de competitie in de filatelie geloofwaardig doen overkomen: de eerlijkheid en de objectiviteit van het jurylid mogen zeker nooit in twijfel getrokken kunnen worden. Bovendien moet ieder jurylid afstand doen van alle persoonlijke belangen.

2.1.2 Een jurylid moet doordrongen zijn van het belang dat de inzender hecht aan de resultaten van zijn deelneming.

2.1.3 De functie van jurylid dient te worden uitgevoerd met de nodige ernst en oplettendheid. Een jurylid moet zich voor zijn taak inzetten.

2.1.4 De opdracht van een jurylid beperkt zich niet tot het eigenlijke jureren; zodra de lijst van de inzendingen bekend is, moet een jurylid zich voorbereiden door studie en lectuur. Als we van doorgewinterde filatelisten verwachten dat zij veel bronnen hebben uitgepluisd, moeten juryleden beslist ook veel standaardwerken hebben geraadpleegd, vooraleer ze het wagen een oordeel uit te brengen over een inzending.

2.1.5 Het is een ongeschreven wet dat een jurylid, ter wille van de onpartijdigheid, geen inzendingen beoordeelt van een familielid, en als het kan, ook niet van een clublid uit dezelfde vereniging, een bestuurscollega of zelfs een goede vriend. Ieder jurylid bepaalt in dit verband nochtans voor zichzelf welke houding hij aanneemt.

2.2. Verantwoordelijkheid van de jury

2.2.1. Of een beoordeling streng of toegeeflijk zal zijn, hangt soms af van de autoriteit van enkele juryleden, die terecht of ten onrechte de andere leden van de jury proberen mee te sleuren om de inzendingen te bekijken en te beoordelen naar hun manier. Dergelijke werkwijze is duidelijk een blijk van willekeur en resulteert vaak in een aantal onrechtvaardige beslissingen. Ieder jurylid dient derhalve zijn verantwoordelijkheid op zich te nemen en zijn persoonlijke visie naar voren te brengen.

2.2.2. Juryleden zijn vaak mensen die zelf over waardevolle verzamelingen beschikken. Een jurylid moet echter kunnen vergeten wat hij bezit, behalve zijn filatelistische kennis, en kunnen oordelen op een manier die totaal onafhankelijk is en die geen parallellen trekt met zijn eigen verzameling.

2.3. Samenstelling

2.3.1. Voor iedere filatelistische discipline wordt een groep juryleden vooraf door de nationale commissaris van de discipline voorgesteld en door de commissaris voor juryzaken aangewezen.

2.3.2. De aanwijzing van de juryleden die deel zullen uitmaken van een bepaalde groep, en de samenstelling van de groepen waaraan de inzendingen per discipline ter beoordeling zullen worden onderworpen, zijn van

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 7 / 17

uitzonderlijk belang. Er dient immers bijzonder veel aandacht te worden besteed aan het feit dat de juiste juryleden worden gekozen voor de disciplines die op de tentoonstelling aan bod komen.

2.3.3. Het is echter al even belangrijk dat binnen iedere discipline de juiste juryleden worden aangewezen, wat afhankelijk zal zijn van de onderwerpen die in de competitie voorkomen en die de aangewezen juryleden grondig zouden moeten kennen. Als de nationale commissaris juryleden voor zijn discipline voordraagt, dient hij dus rekening te houden met de onderwerpen die op de lijst van de inzendingen voorkomen, en met de specialisaties waarin zijn juryleden onderlegd zijn.

2.4. Procedure

2.4.1. Voor de werkzaamheden van de jury beginnen, dienen de juryleden per discipline een akkoord te bereiken over wie voor hun groep verantwoordelijk is. De geschikte persoon moet voor iedere groep worden aangewezen. Hij moet immers voldoende autoriteit hebben om in geval van onenigheid over een bepaalde inzending de knoop door te kunnen hakken.

2.4.2. De juryleden dienen dan een voorzitter (*) aan te wijzen of eventueel te laten verkiezen. De voorzitter van de jury wijst de groepsleiders op hun verantwoordelijkheid en legt een tijdschema vast voor de werkzaamheden. Overigens is het zijn taak, eventueel met delegatie, een juryverslag op te stellen, de evaluaties te controleren, toe te zien op de toekenning van de ereprijzen, de leerling-juryleden te begeleiden, de toepassing van de reglementering te doen respecteren en de contacten met de organisatoren en de inzenders te leiden.

(*) De Richtlijnen van de *Bund Deutscher Philatelisten e.V* preciseren dat het geen verplichting is dat 'ein Preisrichter mit ranghöherem Preisrichterpaß oder ein besonders verdienter Philatelist - wie auch immer - zum Vorsitzenden zu wählen ist.'

2.4.3. De ideale werkwijze zou zijn dat (bij het begin van het jureren) voor iedere discipline enkele verzamelingen worden uitgekozen die door ieder jurylid van de groep afzonderlijk worden beoordeeld. De resultaten worden binnengebracht bij de verantwoordelijke van de groep en kunnen vergeleken worden. Zij die de laagste en de hoogste score hebben gegeven, kunnen hun standpunt verdedigen. Het is de taak van de verantwoordelijke de uiteindelijke beoordeling voor die enkele geselecteerde inzendingen te doen aannemen. Die beoordeling zal voor de groep de graad van strengheid of inschikkelijkheid bepalen waarmee alle overige inzendingen zullen worden beoordeeld.

2.4.4. Bovenvermelde werkwijze is vooral van belang voor inzendingen op het niveau van *verzilverd brons, zilver of verguld zilver (vermeil)* (van 65 tot 89 %). Inzendingen die *goud* of meer verdienen, zullen geen nadelige invloed ondervinden van het feit dat ze vooraf gezamenlijk door alle leden van de groep werden beoordeeld.

2.4.5. De verantwoordelijke voor de betrokken discipline kan nu de taken verdelen over de verschillende leden van de groep. Hij kan erop rekenen dat alle leden van zijn groep ongeveer op dezelfde wijze de inzendingen zullen benaderen.

2.4.6. De meeste reglementen schrijven voor dat de jury in geval van nood een beroep kan doen op deskundigen. Van dit recht mag dus gebruik worden gemaakt, als er zich onder de bezoekers verzamelaars bevinden die over bepaalde inzendingen informatie kunnen verstrekken.

2.4.7. Het is de gewoonte dat ieder jurylid aantekeningen maakt op (klad) formulieren die door het organisatiecomité ter beschikking worden gesteld. Die notities worden uiteindelijk voorstellen voor evaluatie en bekroning van de inzending en voor commentaar bij de beoordeling. Deze voorstellen worden binnen de groep eerst vergeleken en besproken, zodat de groepsverantwoordelijke bij de secretaris of de voorzitter van de jury resultaten kan indienen waarover er bij alle juryleden van groep een akkoord bestaat.

2.4.8. Het kan nuttig zijn bij de cijfers in uw aantekeningen kleine geheugensteuntjes in te bouwen in de vorm van aanvullende getallen of van plus - en mintekens, zodat u zich bij de definitieve beoordeling zonder

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 8 / 17

enige moeilijkheden kunt oriënteren en u bij de bespreking van het definitieve resultaat gemakkelijker geneigd zult zijn eventueel wijzigingen aan uw notering aan te brengen of uw eigen opinie te verdedigen, zonder dat u daarvoor opnieuw naar de bewuste inzending hoeft te gaan kijken.

- 2.4.9. Op alle tentoonstellingen wordt na de jurering over het algemeen aanvaard dat de bekroningen die een groep voor een discipline tot en met *groot verguld zilver (groot vermeil)* toekent, zonder enige discussie door de voltallige jury worden aangenomen. Wat echter het *goud* en het *groot goud* betreft, wordt gewoonlijk een bespreking gewijd aan de voorstellen, die dan door alle juryleden worden onderzocht.

Hierbij kunnen zich verschillende gevallen voordoen:

- a) Een bepaalde groep heeft te veel gouden medailles toegekend en wordt dus verzocht het aantal te verminderen en zich te schikken naar de resultaten van de groepen die strenger hebben geoordeeld. (Het zal nooit voorkomen dat een groep collega's u vraagt uw aantal bekroningen te verhogen.) Gewoonlijk ligt deze fase in de discussie aan de basis van onbillijke evaluaties en verliest uw globaal oordeel hierbij wel wat aan evenwicht.
- b) Als u ervan overtuigd bent dat uw oordeel op ernstige elementen is gebaseerd, moet u het verdedigen, desnoods met hand en tand, en - indien het nodig zou blijken - erop aandringen dat de inzending opnieuw wordt bekeken met juryleden van andere groepen die door de voorzitter worden aangewezen.
- c) Als u daarentegen denkt dat u bepaalde inzendingen te hoog hebt genoteerd, wellicht in het vooruitzicht van dergelijk gepingel, wees er dan op voorbereid een vermindering van uw cijfers te aanvaarden zonder dat u hiervoor tot onrechtvaardige beslissingen moet overgaan.

3. EVALUATIE

3.1. Beoordeling

- 3.1.1. Bij de vroegere generatie van juryleden bestonden er twee categorieën: zij die een inzending beoordeelden en daarbij een cijfer gaven voor iedere onderverdeling van een lijst, zoals *filatelistisch belang, zeldzaamheid, kwaliteit, presentatie*, waarna de resultaten voor ieder criterium werden opgeteld, en zij die onmiddellijk een globaal oordeel in een cijfer of medaille concretiseerden.

De tweede categorie van juryleden, de tegenstanders van een beoordeling van afzonderlijke criteria, beweerden dat het toekennen van cijfers voor iedere onderverdeling alleen dan logisch kan worden toegepast, wanneer twee bijna identieke inzendingen, over hetzelfde onderwerp en van ongeveer gelijk gehalte, vergeleken moeten worden. Hoewel zij toegaven dat de cijfers werden toegekend op basis van een indeling waarvan de belangrijkheid van de onderverdelingen proportioneel overeenstemt met het gewicht van ieder criterium, meenden zij toch dat dergelijk systeem de juryleden tot een onpersoonlijk resultaat moet leiden.

Toch wordt dat systeem met afzonderlijke evaluatie van de verschillende criteria door de huidige generatie van juryleden zonder uitzondering altijd toegepast, en dat niet alleen omdat de FIP dat zo voorschrijft in de GREV. We zijn namelijk van mening dat de inzender het recht heeft gedetailleerde uitleg te krijgen over de wijze waarop zijn verzameling werd beoordeeld. Alleen zo kan hij zijn inzending aanpassen en verbeteren.

- 3.1.2. Volgens de meeste tentoonstellingsreglementen, in ieder geval die van de KLBP, is het niet mogelijk extra albumbladen ter beoordeling voor de competitie in te dienen naast datgene wat in de kaders wordt getoond. Indien het bijzonder reglement van de tentoonstelling voor dat probleem echter geen oplossing biedt, zal het toekennen van beloningen voor bladen die niet in de kaders werden gejureerd, bijna altijd grote moeilijkheden opleveren,

- a) doordat de albums niet tegelijk met de inzending in de kaders bekeken kunnen worden,
- b) doordat een oordeel wordt geveld nadat de kaders werden bestudeerd en het dus heel moeilijk wordt een uitspraak te doen over het geheel van de verzameling.

- 3.1.3. De ervaring leert ons dat een verzamelaar, behalve in uitzonderlijke gevallen een algemeen overzicht van zijn collectie moet kunnen geven in het aantal kaders dat hem wordt toegewezen, op voorwaarde dat

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 9 / 17

hijzelf zijn inzending mag voorselecteren en uit zijn verzameling de geschiktste en meest representatieve stukken kiest.

- 3.1.4. Een jurylid dient er altijd rekening mee te houden dat een inzender niet alleen recht heeft op een objectieve beoordeling, maar tevens op opbouwende kritiek, vooral indien het resultaat net op de rand ligt van een hogere bekroning of van kwalificatie voor een hogere rang. Alleen door een onpartijdige evaluatie op basis van controleerbare criteria, in combinatie met constructieve commentaar, helpen we de inzender zijn verzameling verbeteren.

Evaluatiemethodes

Er zijn internationaal erkende juryleden die zich helemaal niet akkoord kunnen verklaren met het puntensysteem dat door de FIP wordt opgelegd. Ze noemen het de 'toeverlaat' van de onervaren en ongeofende juryleden en zijn van oordeel dat de jury veeleer met woorden dient te omschrijven wat aan de inzending schort, en slechts een globaal waardeoordeel uit moet brengen dan wel een gedetailleerde evaluatie van ieder criterium afzonderlijk.

Er bestaan inderdaad verschillende methodes om een inzending te evalueren. Sommige autoriteiten vinden het ongeoorloofd dat een jurylid van 100 punten vertrekt en verder naar minpunten zoekt, maar menen dat hij of zij altijd op een opbouwende manier pluspunten dient toe te kennen. De reden waarom dat zo moet, wordt echter nooit vermeld!

Het systeem waarbij punten moesten worden toegekend, werd in 1986 ingevoerd n.a.v. de internationale tentoonstelling STOCKHOLMIA met als doel de beoordeling vlotter en eenvoudiger te laten verlopen. Een inzending evalueren is immers altijd een moeilijke onderneming geweest, want niets is subjectiever dan een opinie of kritiek te spuien over een inzending. Want niet alleen kunnen verschillende mensen onderling van mening verschillen, ieder jurylid afzonderlijk kan in de loop der jaren van mening veranderen. En door evaring en herinnering is men soms geneigd vergelijkingen te maken.

Door een puntensysteem toe te passen tracht de FIP de subjectiviteit uit te schakelen doordat de jury nu een algemene indruk volgens verschillende criteria moet analyseren en de inzending vanuit verschillende invalshoeken dient te onderzoeken.

In dit verband is het vooral van belang rekening te houden met de limiet die voor kwalificatie in een tentoonstelling van hogere rang wordt vereist (*silver* of 70 % voor nationale en *verguld silver - vermeil* of 80 % voor internationale). Een jurylid moet zich voortdurend afvragen of een inzending in een hogere tentoonstellingscategorie deel kan nemen.

In sommige landen gebruikt de jury een systeem met glijdende puntenschaal, waarbij een hoger cijfer toegekend wordt naargelang de vereiste kwaliteit in hogere mate in de inzending aanwezig is.

Toch vertrekken de meeste juryleden in de ons omringende landen van een voorgeschreven maximumcijfer per criterium en naarmate ze in hun onderzoek van de inzending vorderen, bepalen ze een score. Ter illustratie: voor 'belangrijkheid' in een posthistorische inzending geven we op internationaal niveau:

13-15 punten, als het de postale relaties tussen twee of meer landen tijdens een belangrijke periode betreft, bijv. *transitpost van en door de Duitse Staten tot 1870*,

9-12 punten, als het de postale relaties tussen twee landen tijdens een minder belangrijke of een beperkte periode betreft, bijv. *transitmerken tussen België en Frankrijk*,

tot 8 punten, als het postgeschiedenis betreft van een land tijdens een korte periode, bijv. *buisenpost in Wenen*.

Een gedetailleerde puntenscore biedt alleszins het onmiskenbare voordeel dat een jurylid bij latere discussies over de inzending, zowel met collega juryleden als met de inzender zelf, veel gemakkelijker zijn standpunt en het globale resultaat kan rechtvaardigen.

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 10 / 17

3.2. Commentaar en bekroning

- 3.2.1. De juryleden dienen bijzonder bedachtzaam te werk te gaan wanneer twee of meer inzendingen die aan de competitie deelnemen, hetzelfde land, genre of onderwerp behandelen. De jury dient die zorgvuldig te vergelijken voor de toekenning van de beloning. Een verzamelaar bekijkt zijn directe concurrenten heel aandachtig. Hoewel de uitspraak van de jury onherroepelijk is, blijft het dus gewenst dat alle argumenten die in het voordeel van een bepaalde inzending zouden spreken, achter de hand worden gehouden.
- 3.2.2. Bekroningen zijn beloningen voor bepaalde prestaties. *Brons* is derhalve ook een bekroning, want het blijft nog altijd mogelijk slechts een diploma toe te kennen indien het peil voor een bekroning niet wordt bereikt. Wie dus slechts een povere prestatie levert waarmee het gemiddelde niet wordt gehaald, verdient ten minste nog een deelnemingsdiploma.
- 3.2.3. Het evaluatieformulier dient met de grootste zorg ingevuld en door ten minste één van de beoordelende juryleden ondertekend te worden. Dat formulier bevat belangrijke informatie voor de inzender. Ieder jurylid moet dus de gewoonte aannemen de notities die tijdens het jureren werden genomen, aan de inzender mee te delen binnen de ruimte die daarvoor op het formulier is voorzien. Ook kunnen hier bijkomende raadgevingen worden verstrekt, die vooral op provinciaal en regionaal vlak van groot belang zijn.

3.3. Erepreizen

- 3.3.1. Verwar de toekenning van de erepreizen niet met de beloningen (medailles) die in het tentoonstellingsreglement zijn vastgelegd. Het gebeurt namelijk maar al te vaak dat de organisatoren van de tentoonstelling kunnen beschikken over een grote hoeveelheid prijzen, zelfs meer dan er nodig zijn, en dat de toekenning ervan de verzamelaar een vals beeld zou kunnen bezorgen van de reële waarde van zijn medaille. We doen er goed aan bij de uitreiking van die erepreizen telkens de reden ervan te vermelden en, indien deze reden ontbreekt, liever geen prijzen uit te reiken.
- 3.3.2. Enkele voorbeelden van gevallen waarin een erepreijs kan worden toegekend:
- de inzending wordt gekenmerkt door een buitengewoon verzorgde presentatie,
 - het geheel vertoont een bijzonder logische schikking,
 - de filatelistische stukken getuigen van een uitzonderlijke kwaliteit,
 - enz.
- Vaak kan een erepreijs worden toegekend wanneer de inzending op hoog niveau bijna de volgende medaille heeft bereikt, maar toch al uitstekend is uitgewerkt en gepresenteerd.
- 3.3.3. Het spreekt vanzelf dat ieder jurylid zijn beoordelingscijfer kan aanpassen aan de promotiewaarde die van een bepaalde inzending voor de betrokken filatelistische discipline uitstraalt. Hiervoor kan echter ook een erepreijs worden toegekend.
- 3.3.4. Als jurylid dienen we consequent te weigeren erepreizen toe te kennen waarvan de bestemming vooraf werd vastgelegd, in de trant van *'voor de beste inzending in de categorie...'* Dergelijke beperkingen leiden immers tot een devaluatie van de erepreizen. Vooraf bestemde prijzen kunnen wel door het organisatiecomité als supplementaire, speciale beloningen worden geschonken, maar niet opgenomen worden in de lijst van de erepreizen.

3.4. Felicitaties van de jury

- 3.4.1. De bijzondere prijzen (of erepreizen) mogen evenmin worden verward met de gelukwensen van de jury, die slechts aan de bekroning worden toegevoegd indien de inzending blijkt geeft van diepgaand filatelistisch onderzoek, uitzonderlijk zeldzaam materiaal of een originele uitwerking. Feitelijk zijn die gelukwensen louter een bekrachtiging van het oordeel van de jury ten bate van de inzender.
- 3.4.2. Die felicitaties van de jury dienen eveneens met grote omzichtigheid te worden toegekend. In principe zouden ze slechts op het niveau *verguld zilver* of hoger de bekroning mogen vergezellen.

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 11 / 17

3.5. Jurygesprek

- 3.5.1. Bij de selectie van kandidaat-juryleden kan het beslissend zijn of een aspirant in staat is een zakelijk en vakkundig gefundeerd gesprek te voeren met de inzenders.
- 3.5.2. *'De uitspraak van de jury is bindend'* betekent dat het oordeel onaanvechtbaar is. Ieder jurylid moet dat goed voor ogen houden vooraleer een definitieve beslissing valt. En toch kan iedereen zich vergissen. Zo een menselijke tekortkoming kan nochtans volgens het reglement niet worden herroepen. Indien bijv. tijdens het jurygesprek zou blijken dat de jury onopzettelijk een verkeerde beslissing heeft genomen, moet men proberen dat probleem fair en menselijk op te lossen. Niemand kan een jurylid in dat geval verbieden zijn collega's in te lichten over de vergissing.
- 3.5.3. Het is aan te bevelen het evaluatieformulier al vóór het jurygesprek aan de inzenders te overhandigen. Het gesprek kan op die manier anders verlopen en het jurylid hoeft de evaluaties van andere inzenders niet te 'openbaren'. Er wordt dus nooit met andere inzendingen vergeleken.

4. BEOORDELINGSCRITERIA

Algemeen

De beoordelingscriteria die een jurylid dient te evalueren, zijn terug te vinden in de GREV. De manier waarop die criteria in de verschillende filatelistische disciplines moeten worden beoordeeld, wordt beschreven in hun SREV en GUIDELINES. Bovendien bestaan er nationale en internationale tentoonstellingsreglementen, met voorschriften voor inzenders, organisatoren en juryleden. Voor ons zijn al die onontbeerlijke reglementen heel erg nuttig; ze leren ons hoe en waarvoor bepaalde cijfers - in overeenstemming met die reglementen - moeten worden toegekend; ze vormen bovendien een onmisbaar hulpmiddel waarmee de persoonlijke voorkeur van een jurylid kan worden ingetoomd.

Die reglementen werden door allerlei instanties op plechtige vergaderingen goedgekeurd en aangenomen. Vermijd dus in principe met een ontevreden inzender te discussiëren over het nut of de waarde van bepaalde voorschriften. We zijn nu eenmaal onderworpen aan al die bepalingen. Alleen constructieve wijzigingen en verbeteringen aan bepaalde reglementen mogen altijd via de nationale commissarissen aan de verantwoordelijke instanties worden gemeld.

Dit hoofdstuk kan even nuttig zijn voor een inzender als voor een jurylid. De inzender mag immers weten hoe een jurylid beoordeelt en wat geapprecieerd wordt. Anderzijds moet de jury de inspanning waarderen die een verzamelaar heeft geleverd om de taak van de jury zoveel mogelijk te vergemakkelijken.

4.1. Uitwerking

- 4.1.1. De uitwerking van een inzending moet in de eerste plaats overeenstemmen met het karakter en de ambities van de inzender. Bovendien is het noodzakelijk een onderscheid te maken tussen de verschillende disciplines wat de uitwerking van een inzending betreft. Het feit of de inzending een filatelistische studie brengt van een land, van een periode uit de postgeschiedenis of van een onderwerp dat logisch of chronologisch de ontwikkeling van een thema volgt, zal in grote mate de uitwerking van die inzending bepalen.
- 4.1.2. De uitwerking van een inzending waarmee men deel wil nemen aan een nationale of internationale competitie, stemt bovendien niet noodzakelijk overeen met de uitwerking van een persoonlijke verzameling.

Bij een inzending voor de wedstrijdklasse van een tentoonstelling is het mogelijk dat de chronologische schikking bij de ontwikkeling van het onderwerp, bij de studie van uitgaven, vluchten e.d.m. niet strikt kan worden gevolgd. De bladen voor de inzending moeten immers worden geselecteerd uit het grotere geheel van de verzameling. Bij het uitwerken van de inzending dienen de geschikte brieven en de belangrijke stukken te worden samengebracht, zelfs als daardoor de strikt chronologische volgorde van de

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 12 / 17

gegevens moet worden opgeofferd. Desondanks moet de inzending een geheel vertonen volgens een plan dat de deelnemer op een inleidend blad dient voor te leggen.

- 4.1.3. De teksten bij de zegels, poststukken of tekeningen moeten beknopt maar duidelijk zijn. Bij de minste twijfel hetzij over de oplage, hetzij over de uitgiftedatum, of zelfs over de herkomst van een transit- of aankomststempel, doet de inzender er beter aan niets te schrijven dan te gissen, want valse informatie kan de jury erg ontstemmen en zelfs doen denken aan of de indruk geven van onbekwaamheid. En dat zou heel negatieve gevolgen kunnen hebben voor de inzending.
- 4.1.4. We kunnen u geen globaal opgaande berekeningsformule bezorgen die bruikbaar is voor de precieze verhouding tussen tekst en informatie. De deelnemer moet zelf uitmaken hoe hij of zij de tekst van de inzending zo harmonieus mogelijk dient te verzorgen.
- 4.1.5. Het criterium 'uitwerking' vereist een oordeel over de volledigheid en de correctheid van tekst en materiaal.
- 4.1.6. Dit criterium eist ook van de jury dat de titel en het plan worden geëvalueerd: is de deelnemer erin geslaagd de inzending uit te werken in overeenstemming met het plan en met de titel? Hoe origineel zijn het onderwerp en de manier waarop het werd behandeld? Is er evenwicht in het geheel?

4.2. Belangrijkheid

- 4.2.1. Het criterium 'belangrijkheid' dient te worden begrepen als 'de betekenis van de inzending voor de ontwikkeling van de filatelie'. Die belangrijkheid is afhankelijk van het land, het gebied, de periode of de dienst die door de verzamelaar wordt bestudeerd.
- 4.2.2. Een studieverzameling met bijv. de reconstructie van platen is in het verleden slechts dank zij een diepgaande kennis en veel doorzettingsvermogen tot stand kunnen komen. Doordat zij voor de ontwikkeling van de filatelie erg belangrijk waren, hebben dergelijke verzamelingen destijds veel onderscheidingen behaald, maar de meeste zijn nu versnipperd. Tegenwoordig vindt u van klassieke, dus dure postzegels nog vaak plaat reconstructies, maar in principe kunt u niet veel waardehechten aan dergelijk werk, dat slechts een kopie is van het pionierswerk.

Een reconstructie die voor het eerst wordt vervaardigd en die het achteraf mogelijk maakt de plaats van geïsoleerde zegels in de plaat terug te vinden, is daarentegen een enorm belangrijk werk. De inzender die zoiets brengt, moet daarvoor worden beloond.

4.3. Kennis en onderzoek

- 4.3.1. Kennis en onderzoek vallen vaak samen. Grondige studie bevordert de kennis en resulteert vaak in nieuwe bevindingen. Kennis bestaat er niet in een catalogus te kopiëren, maar wel een moeilijke materie eenvoudig en informatief te presenteren.
- 4.3.2. Van de inzender mag worden aangenomen dat hij de materie van zijn verzameling grondig beheerst, vaak zelfs grondiger dan de jury zelf. Om de kennis van de inzender te toetsen, moet een jurylid de begeleidende tekst dus aandachtig lezen en op alle details letten, vooral op de beschrijving van de poststukken.
- 4.3.3. De inzender geeft al blijk van kennis indien hij of zij kan aantonen dat de beschikbare literatuur of documentatie over het onderwerp op een inzichtelijke manier werd bestudeerd. Indien er nochtans ernstige fouten voorkomen in de beschrijving of in de begeleidende tekst, of als uit de uitwerking van de inzending onvoldoende kennis zou blijken, zal het cijfer voor dit criterium aanzienlijk dalen.
- 4.3.4. Een inzender kan op verschillende wijzen onderzoek verricht hebben:
- a) hij kan in zijn studieverzameling een vertrouwd terrein of bekend onderwerp dieper uitspitten,

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 13 / 17

- b) hij kan enkele ogenschijnlijk bekende terreinen in een nieuwe context te samen brengen, waardoor hij meer inzicht in de materie verwerft,
- c) hij kan tot nu toe totaal onbekende terreinen ontginnen.

4.4. Zeldzaamheid

- 4.4.1. In weerwil van uw democratische ingesteldheid, zult u moeten toegeven dat het niet mogelijk is - behalve in enkele zeer uitzonderlijke gevallen een gouden medaille toe te kennen aan een inzending die niet een aantal zeldzame stukken bevat, met andere woorden, aan een inzending die niet wat geld heeft gekost. Dit principe ligt aan de basis van iedere competitie, behalve wellicht in de sport.
- 4.4.2. Zeldzame stukken hoeven echter niet altijd duur te zijn, maar de inzender dient ze wel oordeelkundig te presenteren, zodat ook uit de uitwerking en opbouw van de inzending blijkt dat de verzamelaar over voldoende competentie beschikt en in staat is zeldzame stukken van andere te onderscheiden.
- 4.4.3. Het begrip 'zeldzaamheid' is relatief De zeldzaamheid van een zegel met een oplage van bijv. 100 exemplaren kan van land tot land en van geval tot geval verschillen. Terecht kunnen we stellen dat zo een zegel zich slechts in 100 verzamelingen kan bevinden, maar het is ook mogelijk dat hij zich in iedere verzameling bevindt die van dat land bestaat.

Indien we rekening houden met het begrip 'relatieve zeldzaamheid', zullen we automatisch de waarde van een inzending op haar juiste niveau terugbrengen.

- 4.4.4. Het is geoorloofd - het is zelfs aan te raden - het oplagecijfer van een stuk te vermelden, ook van een constante variëteit, als ze tenminste behoorlijk in de plaat of in het vel is terug te vinden en als ze voor de volledige oplage is erkend.

Daartegenover staat dat aanduidingen zoals 'R' of 'RR' te verwerpen zijn; we mogen toch geredelijk aannemen dat de jury de nodige aandacht zal besteden aan zeldzame stukken of postmerken. Verwijzingen naar kostprijs of aankoopssom zijn evenmin veroorloofd. Het is altijd mogelijk door een correcte afbakening van de gebruiksperiode of geldigheidsduur op het geringe aantal bestaande stukken te wijzen.

4.5. Filatelistisch materiaal en maakwerk

- 4.5.1. Een *Bedarfsbrief* (*) (of echt gelopen brief), een term die ook geldt voor briefkaarten en andere poststukken die door de post werkelijk werden verzonden, vertoont geen over frankering (of maximum 10 % bij frankering door afzender) en draagt evenmin een welwillendheids stempel. Hoewel de echte verzending niet altijd met absolute zekerheid is vast te stellen, vertoont *Bedarfspost* geen gezochtheid in de schikking van de zegels en is het poststuk gefrankeerd met één of enkele zegels van een serie waarvan de nominale waarde in overeenstemming is met het vigerende tarief van het ogenblik.

*) Ernst Cohn in 'A Book of Postal History' noemt *Bedarfspost* 'a German composite word meaning needed or necessary mail, or ordinary mail, i.e. covers which originated from a need for transmitting news, merchandise, or money, and which are franked with the correct postage, in contrast to *manufactured mail* or to *souvenir mail*, i.e. covers that do not fulfil the need of communication in the simplest, most efficient way.'

- 4.5.2. Een zo geheten *filatelistische brief* is in de regel maakwerk: de frankering overtreft het port dat volgens het geldende tarief verschuldigd was op het ogenblik dat de brief door de post werd bezorgd, en bestaat gewoonlijk uit volledige series die op een esthetische wijze geschikt zijn en soms zelfs de stijgende lijn van de nominale waarden van de zegels volgen.

De ervaring leert ons dat dergelijke brieven bijna altijd werden verzonden door postzegelhandelaren of door verzamelaars die zulke correspondentie naar een fictief adres stuurden, waarbij ze de voorzorgsmaatregel troffen aan de post bepaalde instructies te geven opdat de brief terug naar de afzender

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 14 / 17

gestuurd zou worden voor het geval hij niet werd opgevorderd door de geadresseerde, wat natuurlijk van te voren vaststond.

- 4.5.3. Een ernstig filatelist zal steeds de voorkeur geven aan *Bedarfspost*, voor zover de kwaliteit van de echt gelopen stukken min of meer bruikbaar is en de postmerken leesbaar zijn. Voor grote zeldzaamheden zal men natuurlijk minder kieskeurig zijn.

Bij modern materiaal mogen we evenwel de *filatelistische brieven* niet volledig uitsluiten, omdat ze vaak als illustratiemateriaal worden gebruikt in een thematische context. Nochtans geven we ook hier de voorkeur aan een brief die niet overladen is met allerlei stempels, meestal nog van particuliere oorsprong.

4.5.4. Uitzonderingen en bijzondere gevallen

Het kan wel gebeuren dat in sommige landen slechts enkele personen betrokken geweest zijn bij of vertrouwd waren met het gebruik van zekere zegels, met de exploitatie van bepaalde lijnen of speciale vluchten, met de aanwending van sommige propagandazegels of tijdelijke uitgiften. Die personen waren gewoonlijk verzamelaars of handelaren die gedurende die periode in dat land, die stad of die bewuste streek woonden. Het is dan ook normaal dat de overgrote meerderheid van die speciale briefwisseling die werd gefrankeerd met nood- of hulpuitgiften of met propagandazegels, geschreven werd door dezelfde persoon en verzonden naar dezelfde adressen.

We zijn van mening dat dergelijke briefwisseling, die we in normale omstandigheden nooit zouden verkiezen, en voor zover het hier gaat om uitzonderlijke gevallen, toch moet worden aanvaard, omdat de filatelie zonder het initiatief van hoger bedoelde mensen anders van deze documenten totaal verstoken zou blijven.

Voorbeelden:

- de veelkleurige luchtpostvignetten met de opdruk COMPANIA COLOMBIANA DE NAVEGACION AEREA,
- de Zwitserse Kocher-zegels uit 1909,
- de luchtpostbladen uit Polen van 1925-29,
- de zepelinpost. Werden de knapste frankeringen immers niet uitgevoerd door een heel betrouwbare firma die zich in deze branche had gespecialiseerd?

- 4.5.5. *Maakwerk* noemen we allereerst die producten die niet gebruikt kunnen worden (zwendeluitgiften van niet-bestaande landen, van zogenaamde regeringen in ballingschap, e.d.m.), maar ook stukken die niet door de post werden vervoerd. Brieven met postaal veel te hoge frankeringen (zie ook 4.5.2.) kunnen ook als maakwerk worden aangemerkt en dienen uit alle verzamelingen te worden geweerd. Het ware beter de zegels af te weken en ze als gestempelde serie in een inzending op te nemen: dan zullen ze in ieder geval geen aanleiding geven tot vernederende kritiek.

Maar zelfs op het gebied van maakwerk zijn er bepaalde stukken die erg gezocht blijven, bijv.:

- de Oostenrijkse meelopers tijdens de belegering van Przemysl,
- de luchtpostcorrespondentie die in januari 1919 direct aan de bevelhebber van de militaire luchthaven in St.-Agatha-Berchem werd over handigd en uit welwillendheid door de piloot meegenomen,
- de ballonpost tijdens het beleg van Parijs, vooral de brieven die werden afgegeven aan de ballonvaarders.

4.6. Presentatie

- 4.6.1. De presentatie van een verzameling is van groot belang, want het blijft een feit dat de inzending het oog van de toeschouwer moet kunnen strelen, zowel van een specialist als van een nieuweling in de filatelie.
- 4.6.2. Iedereen is het ermee eens dat er voor 'presentatie' een cijfer moet worden gegeven: als de presentatie van de inzendingen een hoog niveau bereikt, dan wint de gehele tentoonstelling aan standing.

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 15 / 17

- 4.6.3. De presentatie dient alleszins duidelijk en esthetisch verantwoord te zijn, waarmee we beslist geen afbreuk willen doen aan de waarde van een persoonlijk opgevatte presentatie. De inzending moet in ieder geval een rustige indruk geven, wat vooral door evenwicht en netheid wordt bereikt.
- 4.6.4. De presentatie mag niet overladen zijn en moet, als het mogelijk is, eentonigheid vermijden. Natuurlijk moeten de inzenders door een verzorgde presentatie de taak van de jury vergemakkelijken, maar we mogen niet vergeten dat ze tevens de belangstelling van een minder ervaren publiek moeten opwekken. Eentonigheid is derhalve voor een inzending noodlottig, want dergelijk publiek gunt een minder goed gepresenteerde inzending zelfs niet de minste aandacht.
- 4.6.5. De belangrijke en zeldzame stukken verdienen wat meer ruimte, misschien zelfs een omlijsting, maar de inzender moet alleszins vermijden in buitensporigheden te vervallen. Misbruik van de toegewezen ruimte ontstemt niet alleen de jury, maar tegelijk ook de andere inzenders.

Anderzijds draagt een verantwoorde presentatie ertoe bij de jury inzicht te verschaffen nopens de aspecten 'uitwerking', 'zeldzaamheid' en 'kennis' en beïnvloedt ze zo het resultaat voor de andere criteria op een gunstige wijze.

Hoe gaan we nu die beoordelingscriteria in een logische volgorde toepassen om tot een verantwoord puntenresultaat te komen? Een mogelijke werkwijze is de volgende:

1. Geef een cijfer voor de presentatie. De eerste visuele impressie is gewoonlijk juist. Gebruik deze punten niet als laatste redmiddel om de inzending een hogere medaille toe te kennen. Gebruik dit cijfer evenmin om een verdiende medaille af te nemen.
2. Bepaal de relatieve belangrijkheid van de inzending (1-15 punten). Dat kan gebeuren enkel op basis van het inleidende plan, waarin de inzender gewoonlijk laat blijken hoe hoog zijn ambitie reikt. Maar u moet ook de inzending bekijken. Hier zijn 15 (vrij gemakkelijke) punten te verdienen.
3. Bepaal nu hoe goed de inzending aan de bedoeling van de inzender beantwoordt, hoe duidelijk de inzending is gestructureerd, of ze overeenstemt met het plan en hoe volledig ze is met betrekking tot haar omvang. Hiervoor zijn 20 punten toe te kennen.
4. Bekijk de inzending opnieuw om u een oordeel te vormen over de kennis en de persoonlijke studie. Sommige gebieden zijn bij iedereen bekend en werden al vaak gebracht; andere kunnen totaal nieuw zijn. U moet punten aftrekken voor duidelijke fouten, vergissingen of nalatigheden; nieuw onderzoek moet daarentegen worden aangemoedigd en beloond met extra punten. Deze criteria zouden tezamen moeten worden geëvalueerd, wat niet belet dat u algemene kennis en persoonlijke studie afzonderlijk onderzoekt. Soms is dat de enige juiste methode.
5. Beoordeel de zeldzaamheidsfactor van het gebrachte gebied en geef een relatief cijfer voor dit criterium. Kijk dan naar de kwaliteit, rekening houdend met de zeldzaamheid, en oordeel of ze uitstekend, goed, middelmatig of slecht is.
6. Kijk naar het puntentotaal en ga na of het overeenstemt met de medaille of bekroning die de inzending naar uw gevoel verdient. Als het resultaat en uw gevoel een verschil van twee of meer medailles opleveren, moet u uw oordeel herzien.

Het is van groot belang tijdens het jureren bezadigd en evenwichtig te blijven. U moet voor alle inzendingen dezelfde normen aanwenden. Aarzel ook niet uw eerste cijfers aan te passen als u na enkele beoordelingen constateert dat u te mild of te streng bent geweest. U moet gelijkheid nastreven, maar dan gebaseerd op gezonde opvattingen.

(vrij vertaald naar Paul H. Jensen, 'Judging Postal History Exhibits at International Exhibitions', in: *Flash*, nr. 30, Zürich, 1988, p. 12)

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 16 / 17

5. BELANGRIJKE BEGRIPPEN

5.1. Vervalsingen

5.1.1. Een belangrijk aspect van de filatelistische kennis dat we bij toekomstige juryleden zouden willen terugvinden, is de elementaire capaciteit om valse zegels, opdrukken, stempels enz. te onderscheiden. Een goed jurylid is aan zichzelf verplicht de grondbeginselen te kennen waardoor een filatelistische expert zich laat leiden.

Die grondbeginselen zijn:

- a) Er bestaan geen twijfelachtige zegels of twijfelachtige stempels: een stuk is authentiek of het is vals.
 - b) Laat u niet overbluffen en verlaat u niet op een stempeltje of de handtekening van een expert op de achterzijde van een zegel, want een keurteken kán onbetrouwbaar zijn of de expert kan zich vergist hebben, bijv. bij de Poolse consulaire post in Rusland (Odessa).
- 5.1.2. Voor het geval u bij het onderzoeken van een inzending zou twijfelen aan de echtheid of aan de kwaliteit, vooral van zeldzame stukken, aarzel dan niet aan de organisatoren te vragen of het mogelijk is het bewuste stuk uit het kader te halen zodat u het van nabij kunt bestuderen. Normaal zullen zij uw vraag met veel welwillendheid inwilligen.
- 5.1.3. Een inzender mag discreet verwijzen naar de authenticiteit van bepaalde stukken die in zijn verzameling voorkomen. Niet geoorloofd zijn echter aanduidingen in de trant van 'getekend door expert X uit A' of 'echt verklaard door Y uit B'. De beoordeling van de echtheid van een stuk moet aan de ervaring en onderlegdheid van de jury worden overgelaten.
- 5.1.4. Een bepaald stuk mag in een inzending nooit door een ander gesubstitueerd zijn, bijv. met een verschillend watermerk of met een andere tanding. De bedriegerij kan onopgemerkt blijven, maar wanneer het wordt geconstateerd, zal de inzending beslist worden gedeclasseerd.
- 5.1.5. We willen niet betwisten dat het heel belangrijk kan zijn nu en dan eens valse of vervalste zegels en poststukken tentoon te stellen. Maar voor een inzending in een wedstrijdklasse is het evenwel noodzakelijk op een nauwkeurige, duidelijke en ondubbelzinnige manier de aandacht van de jury en van het publiek te vestigen op het feit dat het hier om valse stukken gaat. Over het algemeen wordt aanvaard dat vervalsingen worden getoond, op voorwaarde dat ze als zodanig worden aangeduid en dat de echte stukken in hetzelfde geheel zijn opgenomen.
- 5.1.6. Dit laatste geldt *mutatis mutandis* ook voor proefdrukken, herdrukken, reproducties en gerepareerde stukken.

5.2. Technische kenmerken

Vooraleer we overgaan tot een deskundig onderzoek van een zegel, moeten we weten hoe die zegel werd aangemaakt, wat de kenmerken zijn van het gebruikte papier, de aard van de tanding, de soort van gom, of er meer dan één oplage is geweest enz. De falsarissen zijn veeleer specialisten in het drukken dan wel ervaren filatelisten; zij verwaarlozen daardoor bijna altijd een of ander element in de tekening, de gravure of de papiersoort.

5.2.1. Druktechniek

Een zegel wordt over het algemeen gedrukt met één of met een combinatie van volgende drukprocédés:
diepdruk (gravuredruk, staal-, koper- en rasterdiepdruk)
hoogdruk (boekdruk, al of niet in combinatie met reliëfdruk)
vlakdruk (steendruk of lithografie en offsetdruk) De meeste valse zegels worden met het vlakdrukprocédé aangemaakt, wat tot gevolg heeft dat de afmetingen van een vervalsing altijd verschillen van die van een echte zegel. Op deze regel zijn geen uitzonderingen. Het verschil is vaak onmerkbaar, maar via een fotografische vergroting met waarneembare proporties van zowel de echte als de valse zegel zal het verschil onbetwistbaar en zonder twijfel duidelijk worden. Die afwijking in afmetingen is als volgt te

K.L.B.P. F.R.C.P.B.	JURY ZAKEN VORMING EN OPLEIDING	103.03 17 / 17

verklaren: het papier wordt voor het drukken bevochtigd of de drukclichés worden eventueel voorverwarmd, waardoor het papier inkrimpt. Welnu, het papier dat gebruikt wordt voor de aanmaak van de echte zegels heeft niet dezelfde samenstelling als dat wat de vervalsers gebruiken, waardoor de inkrimping coëfficiënt niet identiek is.

5.2.2. Tanding

Perforatie houdt in dat op bepaalde afstanden gaatjes tussen de zegels worden gemaakt, waardoor bij het losscheuren tanden ontstaan. Er worden drie soorten van perforatie gebruikt:

- a) kamperforatie (komt het meest voor): bij iedere slag worden drie zijden van een zegel ineens geperforeerd - gemakkelijk te herkennen aan de vel randen en de hoeken, die regelmatig gevormde tandpunten hebben en slechts één hoekgaatje vertonen (althans aan twee hoeken);
- b) lijnperforatie: de zegelvellen worden eerst horizontaal en dan verticaal geperforeerd - de snijding van de lijnen is uiteraard onregelmatig, waardoor dubbele, afgeronde of maanvormige hoeken ontstaan;
- c) raamperforatie (of velperforatie): alle zegels van het vel worden in één slag geperforeerd - deze tanding, die voor het perforeren van blokken nagenoeg altijd wordt toegepast, is heel regelmatig en zuiver in de vier hoeken van de zegels. Ze is daarentegen gemakkelijk te herkennen doordat de zegels vaak slecht gecentreerd zijn (onregelmatige witte randen).

5.2.3. Gom

Valse gom heeft zelden dezelfde eigenschappen als de oorspronkelijke gom (die glad is of ruw, gegroefd of geribd, wit of geelachtig enz.) Wil men ontdekken of de gomlaag vals is, dan volstaat het overigens een druppel water op de achterzijde van de zegel aan te brengen. Die druppel zal zich niet uitbreiden op de originele gom, doordat hij zijn oppervlaktespanning behoudt, maar wel op valse gom.

5.2.4. Opdrukken en afstempelingen

We moeten tevens aandacht besteden aan chemische vervalsingen, valse opdrukken en valse afstempelingen. Voor zegels met opdruk bestaat een middel dat weliswaar onfeilbaar is, maar vaak in de praktijk onmogelijk te realiseren: het exemplaar in kwestie dient vergeleken te worden met een volledig vel van dezelfde opdrukzegels, zelfs indien het om de minst zeldzame zegel van de serie gaat. Ingeval de onderzochte opdruk echt is, zal zijn positie onvermijdelijk in de plaat kunnen worden teruggevonden, wat tegelijk een juiste positiebepaling van de zegel in de plaat mogelijk maakt.

Besluit

Wellicht zullen sommige kandidaat-juryleden zich hebben afgevraagd of de problemen die in deze handleiding aan bod zijn gekomen, relevant zijn en in verband staan met de kennis die van een nationaal of internationaal jurylid wordt vereist. Zonder aarzeling dient die vraag bevestigend te worden beantwoord. In de praktijk zullen zij vaak geconfronteerd worden met de problemen die hier werden opgeworpen.

Twee principes moeten een jurylid altijd leiden in zijn evaluatie:

1. Een jurylid beoordeelt uitsluitend het tentoongestelde materiaal, zonder rekening te houden met de naam en de faam van de inzender, noch met het beperkt aantal kaders dat hem werd toegewezen, op voorwaarde dat die beperking in principe voor iedere deelnemer werd toegepast.
2. Een jurylid zal nooit enige voorkeur laten blijken voor een inzender die een populair land of onderwerp brengt, zelfs als het heel populair is in vergelijking met een andere deelnemer die een land verzamelt dat filatelistisch niet zo in trek is.

Kortom, gebruik deze 'spelregels', gebruik uw hoofd, maar ook uw hart. Als u correct hebt gejureerd, mag u een storm van kritiek verwachten. Als echter niemand zich heeft te beklagen, bent u waarschijnlijk te mild geweest.